

Samráðsgátt
Dómsmálaráðuneytið
Mál nr. S-124/2024

Reykjavík, 20. ágúst 2024

Efni: Umsögn um áform um breytingu á lögum um meðferð sakamála o.fl. (endurheimt ávinnings, netbrot o.fl. breytingar vegna alþjóðasamninga)

Samtök fjármálafyrirtækja (SFF) vísa til áforma um breytingu á lögum um meðferð sakamála nr. 88/2008 („sml.“), lögreglulögum nr. 90/1996 og almennum hegningarlögum nr. 19/1940. Fyrirhugaðar breytingar snúast að mestu um að uppfylla tilmæli FATF um endurheimt ávinnings þ.e. þær breytingar sem gerðar hafa verið á þeim og tölvubrotasamning Evrópuráðsins frá árinu 2001 (e. Convention on Cybercrime). Af tilefni af áformunum vilja SFF koma eftirfarandi ábendingum á framfæri:

Í öðrum kafla áformanna segir eftirfarandi:

„Í fyrsta lagi er áformað að efla úrræði lögreglu til öflunar fjármálaupplýsinga í þágu rannsóknar sakamáls með þeim hætti að fjármálafyrirtækjum verði skylt að verða við kröfu lögreglu um upplýsingar eða gögn þrátt fyrir þagnarskyldu. Tilefni þessa má rekja til úttektar FATF á vörnum Íslands gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka sem fram fór á árinu 2017. Í þeirri vinnu kom m.a. fram gagnrýni af hálfu úttektaraðila á að ávallt þyrfti að afla heimildar dómstóla fyrir öflun upplýsinga frá fjármálafyrirtækjum, sem gæti haft í för með sér tafir á rannsóknum. Áformað er að leiða slíka skyldu í lög með ákveðnum skilyrðum, t.a.m. við rannsókn ákveðinna brota með alvarleikaviðmiði, sem þá þurfi að varða fangelsisrefsingu, auk þess að öflun fjármálaupplýsinga í þágu rannsóknar sé nauðsynleg. Annars staðar á Norðurlöndum er þetta úrræði til staðar, t.d. í Svíþjóð og Finnlandi.“

Afar mikilvægt er að lagaákvæði sem fyrirhugað er sé mjög skýrt varðandi hvenær lögregla má afla fjármálaupplýsinga hjá fyrirtækjum í fjármálaþjónustu. SFF benda á 2. mgr. 20. gr.¹ laga um aðgerðir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 („þþvl.“) þar sem

¹ „Í tengslum við greiningu og athuganir mála samkvæmt lögum þessum og reglugerðum og reglum sem settar eru á grundvelli þeirra er einstaklingum, lögaðilum, opinberum aðilum, fjárvörslusjóðum og sambærilegum aðilum skylt að láta skrifstofu fjármálagreininga lögreglu í té án tafar allar upplýsingar og gögn sem hún telur nauðsynleg. Skiptir ekki máli í því sambandi hvort upplýsingarnar varða þann aðila sem beiðninni er beint til eða annan aðila sem hann getur veitt upplýsingar um og varða greiningu eða athugun mála hjá skrifstofu fjármálagreininga lögreglu. Lagaákvæði um þagnarskyldu takmarka ekki skyldu til þess að veita upplýsingar og aðgang að gögnum. Þetta gildir þó ekki um upplýsingar sem lögmaður öðlast við athugun á lagalegri stöðu skjólstæðings í tengslum við dómsmál, þ.m.t. þegar hann veitir ráðgjöf um hvort höfða eigi mál eða komast hjá máli, eða upplýsingar sem hann öðlast fyrir, á meðan eða eftir lok dómsmáls ef upplýsingarnar hafa bein tengsl við málið.“

Þagnarskyldu er vikið til hliðar en slíkt ákvæði í sml. þyrfti einnig að vera mjög skýrt.

Í þpvl. má einnig finna ákvæði um miðlun upplýsinga í góðri trú en það hljóðar svo:

„24. gr. Miðlun upplýsinga í góðri trú.

☐ Þegar tilkynningarskyldur aðili, starfsmaður hans eða stjórnandi veitir skrifstofu fjármálagreininga lögreglu upplýsingar í góðri trú samkvæmt lögum þessum telst það ekki brot á þagnarskyldu sem hann er bundinn lögum samkvæmt eða með öðrum hætti. Slík upplýsingagjöf leggur hvorki refsí- né skaðabótaábyrgð á herðar hlutaðeigandi einstaklingum, lögaðilum eða starfsmönnum þeirra.“

Að mati SFF er afar mikilvægt að sambærilegt ákvæði við 24. gr. þpvl. rati samtímis í sml. ef til stendur að víkja þagnarskyldu til hliðar.

Með vinsemd og virðingu
f. h. Samtaka fyrirtækja í fjármálaþjónustu,

Margrét Arnheiður Jónsdóttir, lögfræðingur